

Укладачі:
Наталія Нікоряк
Алла Сажина

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Методичні рекомендації

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Методичні рекомендації

для здобувачів

другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 014 «Середня освіта»

спеціалізація 014.02 Середня освіта
(мова та зарубіжна література (англійська))

Укладачі : Н. В. Нікоряк, А. В. Сажина

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

2024

УДК 811.111+821.111]:378.091.33_027.22

П-240

*Рекомендовано до друку Вченою радою
філологічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(протокол № 1 від 26.08.2024 р.)*

Укладачі : Н. В. Нікоряк, А. В. Сажина

П-240 **Педагогічна практика:** Методичні рекомендації для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 014 «Середня освіта», спеціалізація 014.02 Середня освіта (мова та зарубіжна література (англійська)) / уклад. : Н. В. Нікоряк, А. В. Сажина. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича, 2024. 79 с.

Пропоноване видання розроблено з метою забезпечення студентів факультету іноземних мов методичними рекомендаціями щодо проходження практики як невід'ємної складової професійної підготовки у ВНЗ. У виданні наявний матеріал з таких основних питань: мета, завдання, результати, тривалість та терміни проходження практики, її види та структура. Наявність схем та зразків навчально-методичної документації, критеріїв оцінювання, форм підведення підсумків практики має на меті уніфікувати вимоги до ведення навчальної документації та надати студентам допомогу у плануванні та виконанні педагогічної практики.

УДК 811.111+821.111]:378.091.33_027.22

Укладачі:

© Нікоряк Н.В., 2024

© Сажина А.В., 2024

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	5
--------------------	----------

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	7
1.1. Мета, завдання та функції практики.....	7
1.2. Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти у процесі проходження практики	9
1.3. Організація й керівництво практикою	14
1.4. Обов'язки та права студента-практиканта.....	16

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ

ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК	20
2.1. Види та терміни проходження практик	20
2.2. Орієнтовні бази практик	20
2.3. Інформаційний обсяг практик.....	21
2.4. Структура педагогічної практики	24
2.5. Індивідуальні завдання практик.....	24
2.6. Система контролю та оцінювання.....	26
2.7. Критерії оцінювання	27
2.8. Підведення підсумків практики	40

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

СТУДЕНТАМ-ПРАКТИКАНТАМ	43
3.1. Правила ведення й оформлення щоденника педагогічної практики	43
3.2. Вимоги щодо спостереження, підготовки та оформлення уроків	51

3.3. Схеми вивчення і складання психолого-педагогічної характеристики учня.....	62
3.4. Схеми вивчення і складання психолого-педагогічної характеристики учнівського колективу.....	64
3.5. Рекомендації до написання сценарію виховного заходу та схема його аналізу.....	66
3.6. Схеми спостереження та аналізу позакласного заходу.....	69
3.7. Вимоги до складання характеристики студента-практиканта	71
3.8. Звіт про проходження педагогічної практики	74
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	77

ВСТУП

У системі професійної підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти важливе місце займає педагогічна практика, яка проходить в умовах, максимально наближених до їх професійної діяльності. Основними умовами її ефективності є суспільна спрямованість, теоретична обґрунтованість, навчально-виховний характер, комплексний підхід до її змісту й організації, безперервність, наступність, систематичність. Практика студентів є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня і набуття студентом професійних навичок та вмінь. Вона є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки фахівців в університеті. Програму педагогічної практики було складено відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (1.07.2014 р.), згідно з Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (31.08.2020 р.) та освітньо-професійної програми «Англійська мова та зарубіжна література» підготовки здобувачів другого (магістерського) освітнього рівня за спеціальністю 014 «Середня освіта».

Педагогічна практика допомагає студентам ознайомитися із сучасними тенденціями навчально-виховного процесу, поглибити та закріпити набуті знання щодо змісту, форм, методів і технологій навчання. Під час практики студенти закріплюють та поглиблюють набуті раніше знання та уміння з низки дисциплін: «Зарубіжна література», «Теорія літератури», «Основна іноземна мова», «Професійне та особистісне становлення вчителя», «Технології викладання фахових дисциплін», «Соціокультурна компетентність вчителя», «Організація позакласної діяльності учнів», «Інноваційні технології

навчання у сучасній школі» та ін. Практика покликана формувати практичні навички та уміння в проведенні позакласної виховної роботи, а також стиль взаємовідносин у спілкуванні з батьками учнів та колегами педагогічного колективу.

Практична підготовка здійснюється в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладача університету та фахівця від бази практики. Студенти-практиканти навчаються застосовувати різноманітні технології та методи навчання, знайомляться з передовим педагогічним досвідом, формують особистий стиль викладання.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

1.1. Мета, завдання та функції практики

Мета практики – оволодіння студентами сучасними методами, формами організації роботи в ЗЗСО; формування у них на базі одержаних в університеті знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах; розвиток уміння застосовувати набуті знання в умовах реального процесу навчання у школі; вивчення та апробація інноваційних методів та прийомів викладання у закладі загальної середньої освіти; виховання потреби систематично поновлювати свої знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Педагогічна практика здобувачів другого рівня вищої освіти охоплює два види практик – **навчальна** та **виробнича**, кожна з яких націлена на досягнення конкретних завдань.

Згідно з положенням про проведення практики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 7 від 31.08.2020 р.):

Завдання навчальної практики – ознайомити здобувачів вищої освіти зі специфікою майбутньої професії, сформувати первинні професійні уміння, навички, компетентності із дисциплін загальної та професійної підготовки.

Завдання виробничої практики – закріпити та поглибити теоретичні знання, отримані здобувачами вищої освіти у процесі вивчення теоретичних дисциплін професійної підготовки, сформувати практичні навички

зі спеціальності, а також збір фактичного матеріалу для виконання курсових, дипломних і дослідних робіт. Виробничу практику проходять здобувачі вищої освіти освітніх ступенів «Бакалавр» та «Магістр» відповідних спеціальностей / освітніх програм. Цей вид практики є невід'ємною частиною підготовки до професійної діяльності майбутніх висококваліфікованих фахівців, які готуються до виконання певних професійних функцій та обов'язків на посаді, де вони працюватимуть.

В системі підготовки майбутнього вчителя педагогічна практика виконує різні **функції**. По-перше вона носить *навчаючий характер*, бо доповнює і збагачує теоретичну підготовку студентів, створює їм можливості для закріплення й поглиблення отриманих знань, для використання теоретичних положень навчальних дисциплін у розв'язанні практичних завдань. У ході педагогічної практики відбувається процес формування основних професійних умінь і навичок. Майбутній учитель спостерігає та аналізує різні аспекти навчально-виховного процесу, навчається проводити уроки, позакласні й позашкільні заняття, виховну роботу з дітьми. Педагогічна практика сприяє адаптації студента до педагогічної діяльності. Вона створює сприятливі передумови для здійснення активних професійних дій та озброює студентів початковим досвідом учителя-професіонала.

Наступною функцією педагогічної практики є її *виховний характер*. Адже вона є першою серйозною перевіркою готовності майбутнього вчителя присвятити своє життя благородній справі навчання й виховання молоді. В процесі проходження педпрактики до виховного впливу вузу добавляється вплив педагогічного колективу школи.

Програма педагогічної практики передбачає також виконання студентом деяких видів *дослідницької роботи*:

проведення психолого-педагогічного аналізу уроку або іншого навчально-виховного заняття, комплексне вивчення класного колективу та особистості учня, проведення дослідницької роботи з учнями.

Визначаючи шляхи й методи організації педагогічної практики майбутнього вчителя, реалізації її виховних завдань, важливо послідовно продовжувати роботу по здійсненню єдності процесу навчання й виховання. Все це об'єктивно визначає необхідність забезпечення *комплексного характеру* педагогічної практики, який передбачає те, що студент в процесі її проходження, виконує всі види й функції професійної та громадської діяльності: проводить уроки різних типів і видів, виконує обов'язки класного керівника, здійснює позакласну роботу з учнями тощо.

Робота студентів в період педагогічної практики носить *творчий, активний характер*. Адже вчитель відповідає за якість навчання й виховання учнів. І успіху в цій роботі він може досягти лише в тому випадку, коли весь широкий спектр своїх професійних обов'язків буде виконувати творчо, використовуючи перспективний педагогічний досвід вчителів, систематично вести пошук ефективних форм і методів розв'язання педагогічних завдань відповідно до мети і завдань національної школи.

1.2. Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти у процесі проходження практики

Кінцевим завданням практики є розвинути в здобувачів наступні **загальні компетентності (ЗК), фахові компетентності (ФК) та програмні компетентності (ПК)**:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти,

що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.

ФК 1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК 2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

ФК 4. Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.

ФК 5. Здатність використовувати ефективні шляхи мотивації учнів до саморозвитку, спрямовувати їх на прогрес і формувати у них обґрунтовану позитивну самооцінку.

ФК 6. Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

ФК 7. Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.

ПК 1. Здатність проектувати безпечне освітнє середовище, освітні програми й індивідуальні освітні маршрути учнів з іноземної мови та зарубіжної літератури.

ПК 2. Здатність здійснювати науково-педагогічне спілкування у філологічній галузі, планувати і проводити навчальні заняття та виховні заходи з іноземної мови та

зарубіжної літератури у закладах середньої та вищої освіти, в тому числі за умов дистанційного та змішаного навчання.

ПК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності для організації успішної комунікації системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

ПК 6. Здатність володіти технологіями навчання іноземної мови і літератури, використовувати різноманітні методи і прийоми навчання іноземної мови та зарубіжної літератури в закладах середньої та вищої освіти, оцінювати їх ефективність і розробляти шляхи їх удосконалення.

ПК 7. Здатність проектувати форми та методи контролю якості освіти, здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу, обирати та розробляти ефективні види контрольовано-вимірювальних матеріалів.

ПК 8. Психологічна компетентність (Б1): – здатність визначати і враховувати в освітньому процесі індивідуальні та інші індивідуальні особливості учнів; (Б1.1) – здатність використовувати стратегії роботи, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності; (Б1.2) – здатність формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність; (Б1.3) – здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною. (Б1.4)

Проходження всього циклу педагогічної практики забезпечує досягнення студентом таких **результатів навчання (РН)** та **програмних результатів навчання (ПРН)**:

PH 1. *Демонструє* вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.

PH 2. *Демонструє* вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо.

PH 3. *Називає і описує* основні принципи, функції, сучасні форми та методи управління освітньої діяльності, демонструє вміння планувати й управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати її якість.

PH 4. *Формулює* наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, *демонструє* навички їх критичного аналізу, *генерує* нові ідеї, *аргументує* можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність.

PH 5. *Описує* методiku розробки освітніх проєктів, *пояснює* зміст та призначення їх етапів, *аналізує* спроможність управління процесом їх впровадження, *прогнозує* очікувані результати.

PH 7. *Визначає, аналізує та характеризує* педагогічні інновації, *демонструє* вміння їх практичного застосування у професійній діяльності.

PH 8. *Описує* показники якості педагогічної діяльності, *аналізує* можливі впливи на них внутрішніх і зовнішніх чинників, *визначає* індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, *обирає* ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

PH 9. *Демонструє* уміння класифікувати, упорядковувати і узагальнювати навчальний матеріал відповідно до умов навчального процесу, потреб

формування ключових компетентностей та інтегрованого навчання.

РН 10. *Називає і аналізує* шляхи мотивації учнів до саморозвитку, *демонструє* вміння розробляти план практичної реалізації для формування адекватної позитивної самооцінки й я-ідентичності.

РН 11. *Демонструє* уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу.

РН 13. *Демонструє* здатність діяти автономно і в команді.

ПРН 3. *Обирає* методи і прийоми навчання іноземної мови і зарубіжної літератури і контролю навчальних досягнень учнів відповідно до цілей і завдань освітнього процесу; *оцінює* навчальні матеріали та адаптує їх до конкретного освітнянського контексту, *створює* навчально-методичне забезпечення для проведення занять з іноземної мови і зарубіжної літератури.

ПРН 5. *Використовує* гуманістичний потенціал іноземної мови і культури для формування духовного світу громадян України, *забезпечує* організацію діалогу мов і культур на заняттях з іноземної мови і зарубіжної літератури.

ПРН 6. *Взаємодіє* зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, *використовує* практичний досвід і мовно-літературний контекст для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої і вищої освіти.

ПРН 8. *Планувати і здійснювати* освітній процес з урахуванням індивідуальних особливостей учнів (вік, здібності, інтереси, потреби, мотивація, можливості, досвід тощо); *складати* (брати участь у складанні) індивідуальної програми розвитку та/або

індивідуального навчального плану учня (за потреби), іншим чином сприяти формуванню індивідуальної освітньої траєкторії учнів. (Б1.1)

ПРН 9. *Знати і уміти* використовувати основні умови, стратегії, методи роботи, навчальні матеріали, що сприяють формуванню позитивної самооцінки учнів, розвитку їх пізнавальної діяльності, формуванню мотивації та заохоченню учнів до ефективної взаємодії під час навчання (Б1.2, Б 1.3, Б1.4).

1.3. Організація й керівництво практикою

Відповідальність за організацію практики та контроль за її проведенням покладається на керівників вищих навчальних закладів. Загальну організацію практики та її контроль здійснює завідувач відділу практики навчального закладу та керівник практики факультету. Навчально-методичне керівництво і виконання програм практики забезпечують відповідні фахові кафедри. До керівництва педагогічною практикою студентів залучаються провідні, найбільш кваліфіковані викладачі фахових кафедр, керівники навчальних закладів та наукових установ.

Керівник практики фахової кафедри забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком практики та під час її проведення:

- проведення інструктажу для студентів про порядок проходження практики;
- надання студентам необхідних документів: направлення, програми, календарний план, індивідуальні завдання, методичні рекомендації, інші методичні матеріали;
- інформування студентів про систему звітності з практики (подання письмового звіту, виконання індивідуального завдання тощо);

- формування Паспорту бази практики за 10 днів до початку практики, відповідно до розподілу студентів, на кожен базу практики;
- представлення студентів-практикантів керівнику бази практики, який закріплює практикантів за керівниками від бази практики;
- своєчасне отримання від керівника бази практики витягів з наказу про прийняття здобувачів вищої освіти на практику і призначення керівників від бази практики;
- контролювання проходження практики студентами відповідно до програми (ведення щоденника, виконання студентами правил внутрішнього розпорядку навчального закладу, в якому вони проходять практику тощо) спільно з керівником практики від бази практики;
- надання практикантам методичної допомоги у вирішенні завдань, визначених програмою практики;
- контроль проведення практики, забезпечення належних умов праці і побуту практикантів та дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства;
- участь у роботі комісії з прийому іспиту з практики, яку очолює завідувач відповідної фахової кафедри;
- складання письмового звіту про проведення практики із зауваженнями та пропозиціями щодо її удосконалення, який подається керівнику практики факультету.

Обов'язки керівників практики від бази практики:

- забезпечити необхідні умови для виконання студентом програми практики та, за необхідності,

внесення коректив щодо підвищення ефективності проведення практики;

- провести інструктивну (у перший день практики) нараду зі студентом-практикантом; у разі потреби навчити студента-практиканта безпечних методів праці;
- забезпечити облік виходів на роботу студента-практиканта; про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти заклад освіти;
- своєчасно попереджувати нещасні випадки, порушення, які можуть трапитися зі студентом під час проходження практики, а у їх випадку, розслідувати комісією бази практики разом із завідувачем кафедри та відповідальним на кафедрі за практику;
- після закінчення практики надати студенту-практиканту характеристику за підписом керівника бази практики.

1.4. Обов'язки та права студента-практиканта

У процесі педагогічної практики студенти повинні виконувати такі **обов'язки**:

- до початку практики одержати від керівника практикою університету інформацію щодо порядку оформлення необхідних документів;
- вчасно розпочати й завершити практику у визначені терміни, перебувати на місці практики щодня повний робочий день;
- проводити свою діяльність згідно з вимогами статуту школи, правилами внутрішнього розпорядку, виконувати розпорядження адміністрації школи, вчителів та керівників педпрактики;

- своєчасно повідомляти керівників практики про причини відсутності у навчальному закладі, зміни в індивідуальному плані роботи;
- вчасно виконувати всі види робіт, передбачені програмою практики;
- ретельно готуватися до проведення навчально-виховної роботи з учнями;
- у навчальний час постійно знаходитися з дітьми, відповідаючи за їх життя і здоров'я;
- проводити з дітьми цікаву, психологічно і педагогічно доцільну роботу, повноцінно організовувати усю життєдіяльність дитячого колективу відповідно до віку і потреб дітей;
- постійно й акуратно вести щоденник практики згідно з установленим зразком; фіксувати всю необхідну звітну документацію, на вимогу методиста показувати її;
- відвідувати та проводити визначену кількість уроків та заходів;
- ретельно добирати навчальний матеріал до уроків (за програмою);
- визначати тип уроку з відповідною структурою;
- застосовувати найбільш ефективні методи та методичні прийоми навчання (активізація пізнавальної діяльності, сприйняття та осмислення нових знань, їх узагальнення та систематизація, самостійної домашньої роботи);
- користуватися на уроках та в позаурочній роботі технічними засобами навчання;
- складати розгорнуті конспекти уроків та сценарії виховних заходів;
- у день проведення уроку вчасно з'явитися (не пізніше, ніж за 10 хв. до його початку) відповідно до

розкладу; підготувати класне приміщення, наочність тощо;

- оволодіти методикою перевірки та оцінювання знань учнів: вивчити критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної освіти;
- брати участь у аналізі уроків, проведених практикантами, робити необхідні записи в щоденник з педагогічної практики;
- дотримуватись морально-етичних норм поведінки і спілкування з учнями, вчителями; правил техніки безпеки, заходів з охорони здоров'я та збереження життя учасників освітнього процесу;
- займатися самовихованням і самоосвітою, удосконалювати і застосовувати педагогічні уміння і навички;
- розвивати культуру власного мовлення, культуру мовлення дітей;
- підготувати і вчасно подати керівнику звітну документацію за підсумками практики.

Студент-практикант має **право**:

- звертатися до керівника від університету, дирекції навчального закладу, вчителя-предметника, вчителя-методиста, класного керівника з усіх питань, що виникають під час педагогічної практики;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу освітнього закладу, організації педпрактики,
- здійснювати власний вибір змісту, форм і методів навчально-виховної діяльності з метою досягнення її ефективності;

- застосовувати адекватні педагогічно виправдані самостійні рішення в питаннях виховання, планування класної роботи;
- відмовитися від виконання непедагогічних видів робіт;
- відмовитися від проходження практики у будь-якій іншій функції, окрім учителя, вихователя, керівника гуртка;
- брати участь у педрадах, виробничих та методичних нарадах, батьківських зборах та конференціях, засіданнях класних керівників;
- користуватися бібліотекою школи, навчальними кабінетами, навчальними посібниками;
- отримати у декана дозвіл на проходження педпрактики за місцем проживання або роботи.

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

2.1. Види та терміни проходження практик

Педагогічна практика студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти, за спеціальністю 014 «Середня освіта» передбачає безперервність і послідовність її проведення, органічне поєднання з практичними заняттями, отримання здобувачами вищої освіти достатнього обсягу компетентностей відповідно до освітньої програми магістра.

Таблиця 1

№	Вид практики	Семестр
1	Навчальна педагогічна практика із зарубіжної літератури з відривом від виробництва.	2
2	Виробнича педагогічна практика із зарубіжної літератури з відривом від виробництва.	3

Такий розподіл видів педагогічної практики дозволяє сформуванню її як цілісної системи, сприяє формуванню загально-педагогічних та спеціальних професійних умінь і навичок, необхідних для подальшої самостійної навчально-виховної роботи в ЗЗСО.

2.2. Орієнтовні бази практик

База практики – це установа, підприємство, організація різної форми власності та підпорядкованості, що призначена для проведення практики здобувачів вищої освіти, і повинна забезпечувати виконання програми практики для відповідного ступеня вищої освіти (бакалавра, магістра).

Педагогічна практика проходить в закладах загальної середньої освіти (гімназії, ліцеї). Із закладами освіти, організаціями, у яких студенти проходять

практику, завчасно укладається договір на її проведення і останні визначаються як бази практики. На основі договору студенти отримують направлення на проходження практики, яке готує керівник практики від кафедри. Направлення на практику оформляється в одному примірнику згідно зі встановленою формою.

Розподіл студентів за об'єктами практики і призначення керівників здійснюється випусковою кафедрою і оформлюється наказом ректора. Завідувач кафедри або відповідальна особа за організацію та проведення практик у структурному підрозділі подає у 5-ти денний термін завідувачу практики університету Паспорт баз практик. На основі Паспортів баз практик завідувач практики університету формує загальноуніверситетську інформаційну базу Паспортів баз практик із визначенням спеціальностей, які вони забезпечують.

2.3. Інформаційний обсяг практик

***Навчальна педагогічна практика* (2 семестр – 3 кредити / 90 годин)**

Пасивна практика (2 тижні)

Модуль 1. Підготовчий етап

- організаційні збори на кафедрі;
- ознайомлення з метою, завданнями, програмою педагогічної практики, з вимогами до студентів-практикантів;
- ознайомлення з наказом про бази практики;
- інструктаж з проходження практики;
- ознайомлення зі зразками звітної документації.

Модуль 2. Організаційно-діяльнісний етап

- знайомство з базою практики, з її організаційним устроєм;
- знайомство з педагогічним колективом школи

(бесіда з адміністрацією школи, вчителями зарубіжної літератури, класним керівником);

- знайомство з учнями класів, де буде проходити практика;
- складання індивідуального плану практики;
- вивчення змісту календарного та тематичного планів учителя, за яким закріплений практикант;
- вивчення змісту плану виховної роботи.

Модуль 3. Методична робота

- ознайомлення з досвідом учителів школи, новаторів педагогічної діяльності, учителів-експериментаторів;
- відвідування та аналіз уроків «Зарубіжної літератури» учителів-керівників педпрактики;
- ведення щоденника психолого-педагогічних спостережень;
- вивчення досвіду роботи вчителя-наставника;
- ознайомлення з програмами і підручниками відповідного предмету;
- ознайомлення з матеріалами і дидактичним забезпеченням викладання фахової дисципліни;
- ознайомлення з методикою проведення традиційних і нетрадиційних уроків;
- введення конспекту пасивних уроків;
- розробка дидактичних матеріалів до тем (згідно навчального плану).

Модуль-контроль.

Виробнича педагогічна практика **(3 семестр – 3 кредити / 90 годин)**

Пасивна практика (1 тиждень)

Модуль 1. Організаційно-діяльнісний етап

- організаційні збори на кафедрі;
- знайомство з організаційним устроєм бази практики та з учнями класів;

- ознайомлення з календарно-тематичним плануванням;
- складання індивідуального плану педагогічної практики;
- відвідування уроків учителів-керівників педпрактики;
- відвідування уроків споріднених дисциплін;
- ведення щоденника психолого-педагогічних спостережень.

Активна практика (2–3 тиждень)

Модуль 2. Навчально-методична робота

- складання розкладу проведення власних уроків та взаємовідвідування уроків колег-практикантів;
- підготовка тематичних, поурочних планів та конспектів уроків, дидактичних та роздаткових матеріалів для проведення уроків з обраних тем;
- оволодіння методикою перевірки та оцінювання знань учнів (критерії оцінювання);
- організація та проведення уроків згідно з календарно-тематичним планом практики;
- проведення відкритого уроку «Зарубіжної літератури» і його обговорення;
- проведення залікового уроку та його обговорення;
- відвідування та аналіз уроків, проведених студентами-колегами;
- ознайомлення з роботою вчителів-завідувачів кабінетів (за фахом).

Модуль 3. Виховна робота

- ознайомлення з роботою класного керівника (змістом, планом, формами, методами) та набуття практичних умінь роботи з учнівським колективом;
- ознайомлення з позакласною та позашкільною

роботою школи (робота предметних гуртків, факультативів тощо);

- складання плану виховної роботи;
- підготовка та проведення інформаційних та виховних годин за планом;
- підготовка сценарію виховного заходу;
- організація й проведення виховного заходу, аналіз результатів;
- дослідження психолого-педагогічних особливостей класу і підготовка відповідної характеристики;
- дослідження психолого-педагогічних особливостей окремого учня і підготовка його характеристики.

Модуль-контроль.

Таблиця 2

2.4. Структура педагогічної практики

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	
Денна	1	2	3	90	3	Іспит
Заочна	1	2	3	90	3	Іспит
Денна	2	3	3	90	3	Іспит
Заочна	2	3	3	90	3	Іспит

2.5. Індивідуальні завдання практик

Навчальна педагогічна практика

Модуль 1. Підготовчий етап

- Дидактичні основи навчальної діяльності студента-практиканта: зміст, структура, аналіз уроку.
- Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу НУШ.

- Розвиток мовно-літературної освітньої галузі в Україні.

Модуль 2. Організаційно-діяльнісний етап

- Планування як основа творчого викладання літератури.
- Організація навчальної діяльності учнів на уроках літератури.
- Вікові особливості сприйняття школярами літературних творів.
- Візуалізація навчального матеріалу в процесі вивчення зарубіжної літератури. Основні засоби візуалізації і прийоми візуалізаційної освіти.

Модуль 3. Методична робота

- Шляхи, методи та прийоми шкільного аналізу художнього твору на уроках літератури.
- Освітньо-виховні завдання та шляхи вивчення біографії письменника на уроках літератури у ЗЗСО.
- Впровадження новітніх технологій на уроках зарубіжної літератури.
- Нестандартні форми, методи проведення уроків літератури.
- Форми і методи роботи з обдарованими дітьми.

Виробнича педагогічна практика

Модуль 1. Організаційно-діяльнісний етап

- Концепція літературної освіти в ЗЗСО.
- Планування та організація праці вчителя зарубіжної літератури.
- Особливості вивчення різних видів програмного матеріалу.

Модуль 2. Навчально-методична робота

- Взаємозв'язок сприйняття та вікових особливостей учнів із аналізом художнього твору.
- Інноваційні підходи до методики проведення уроків зарубіжної літератури.
- Методика використання інноваційних технологій на різних етапах вивчення художнього твору.
- Розвиток творчих здібностей учнів на уроках зарубіжної літератури.

Модуль 3. Виховна робота

- Виховні можливості сучасного уроку зарубіжної літератури.
- Шляхи формування читацької компетентності учнів на уроках зарубіжної літератури.
- Організація діяльності шкільного літературного гуртка.
- Педагогічна мета факультативних занять, їх ідейно-виховна спрямованість.
- Інклюзивна освіта: принципи та засади.

2.6. Система контролю та оцінювання

Форми і методи контролю:

Методами *поточного* контролю практики є перевірка ведення здобувачами щоденника з практики та виконання практичних завдань з подальшим обговоренням результатів.

Формою *підсумкового контролю* з педагогічної практики є *іспит* у формі захисту результатів практики. Підсумковий контроль здійснюють керівники-методисти від кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури в кінці практики: перевіряють та оцінюють проведені студентами заняття й виховний захід та наявність та

якість підготовки необхідних документів практики, зокрема щоденник практики, характеристику практиканта за підписом керівника бази практики.

Захист педпрактики відбувається на загальних зборах керівників педпрактики, представників кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури та студентів-практикантів не пізніше, ніж через тиждень після закінчення педпрактики.

Порядок захисту:

1) звіт студента про проходження практики: під час захисту студент звітує про проходження ним практики, відповідає на запитання членів комісії та студентів, висловлює свої зауваження та пропозиції щодо організації та проведення практики.

2) оцінка викладача кафедри та керівника практики;

3) коментарі (зауваження та рекомендації) методистів університету.

2.7. Критерії оцінювання

Підсумкова оцінка з педагогічної практики є сумою балів поточного та підсумкового контролю, отриманих за окремі модулі. Кожний модуль оцінюється визначеною кількістю балів так, щоб їх сума за виконання завдань педагогічної практики знаходилася в межах 100 балів. Підсумкова оцінка (бали) виставляється після повного завершення проходження педагогічної практики. Критерії оцінювання та схема нарахування балів з педагогічної практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються в робочій програмі практики.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
70 – 79	C	
60 – 69	D	задовільно
50 – 59	E	
35 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінювання навчальної педагогічної практики із зарубіжної літератури відбувається за наступними критеріями:

Оцінка **«A / відмінно» (90 – 100 балів)** виставляється студенту, який поставився до практики сумлінно: виконав на високому професійно-педагогічному рівні увесь обсяг навчальної, виховної та методичної роботи, передбаченої програмою з педпрактики, виявив організованість, ініціативність, самостійність та творчість у виконанні завдань модулів; уміло аналізував і проектував способи своєї діяльності, обґрунтовуючи їх теоретично, та свідомо вирішував педагогічні завдання; налагодив тісні контакти з учнями класу; користувався повагою й одержав високу оцінку серед студентів, методистів, керівників педпрактики; якісно підготував звітну документацію та здав у визначений термін.

Оцінку **«В / добре» (80 – 89 балів)** отримує студент, який виявив інтерес до педагогічної діяльності; виконав на належному професійно-педагогічному рівні увесь обсяг навчальної, виховної та методичної роботи, передбаченої програмою з педпрактики (виконав усі завдання модулів на відповідному рівні); практикант проявив себе організованим і старанним; одержав позитивну оцінку своєї діяльності серед студентів, учителів, методистів і керівника практики; підготував звітну документацію, до якої є певні зауваження щодо оформлення.

Оцінка **«С / добре» (70 – 79 балів)** ставиться, якщо практикант виконав усі завдання модулів на доброму рівні. Виявив організованість; продемонстрував добрий рівень методичної вправності; налагодив тісні контакти з учнями класу; користувався повагою й отримав хорошу оцінку методистів, керівників педпрактики, студентів; подав документацію, до якої є певні зауваження щодо оформлення; допустив незначні помилки у виконанні завдань практики.

Оцінка **«D / задовільно» (60 – 69 балів)** ставиться, якщо студент в основному виконав завдання модулів, але при цьому: проявив себе як організований, але недостатньо старанний; допустив помилки у виконанні завдань педпрактики; порушив термін подання документації; подав документацію, до якої є певні зауваження щодо оформлення;

Оцінка **«E / задовільно» (50 – 59 балів)** ставиться, якщо студент виконав завдання модулів зі значними помилками, з помітним порушенням вимог до оформлення документації. Крім того, порушив термін подання документації; проявив себе недостатньо ініціативним і самостійним під час педпрактики; є зауваження щодо дотримання режиму праці, поведінки, етики з місця проходження практики.

Оцінка **«F / незадовільно» (35 – 49 балів)** ставиться тоді, коли окремі завдання модулів виконані на незадовільному рівні. Практикант виявив недостатню ініціативність і самостійність під час педпрактики, проявив себе як невідповідальний, недисциплінований; має зауваження щодо дотримання трудової дисципліни, поведінки, етики з місця проходження практики; порушив термін подання документації, до якої є певні зауваження щодо оформлення.

Оцінка **«Fх / незадовільно» (1 – 34 балів)** ставиться за систематичні пропуски уроків (занять), відсутність комплекту документації, за повне нерозуміння теоретичних понять.

Оцінювання виробничої педагогічної практики із зарубіжної літератури відбувається за наступними критеріями:

Оцінку **«А / відмінно» (90 – 100 балів)** отримує студент, який виявив інтерес до педагогічної діяльності; виконав на належному професійно-педагогічному рівні увесь обсяг навчальної, виховної та методичної роботи, передбаченої програмою з педпрактики (виконав усі завдання модулів на відповідному рівні); виявив організованість, сумлінність, ініціативу; продемонстрував високий рівень методичної вправності при складанні конспекту уроку, плану-конспекту залікового уроку; проводив уроки на високому рівні, демонструючи глибокі фахові знання; користувався повагою й отримав високу оцінку методистів, керівників педпрактики, студентів; налагодив тісні контакти з учнями класу, студентами групи, проводив високоефективні виховні заходи; подав правильно оформлену документацію у визначений термін.

Оцінка **«В / добре» (80 – 89 балів)** ставиться за виконання практикантом усіх завдань модулів на відповідному рівні; виявив організованість, сумлінність,

ініціативу; продемонстрував високий рівень методичної вправності при складанні конспекту уроку, плану-конспекту залікового уроку; проводив уроки на високому рівні, демонструючи глибокі фахові знання; користувався повагою й отримав високу оцінку методистів, керівників педпрактики, студентів; налагодив тісні контакти з учнями класу, проводив високоефективні виховні заходи; подав правильно оформлену документацію у визначений термін.

Оцінка **«С / добре» (70 – 79 балів)** ставиться, якщо практикант виконав усі завдання модулів на хорошому рівні; продемонстрував добрий рівень методичної вправності при складанні конспекту уроку, плану-конспекту залікового уроку; проводив уроки на хорошому рівні, демонструючи достатні фахові знання; налагодив тісні контакти з учнями класу проводив ефективні виховні заходи; користувався повагою й отримав хорошу оцінку методистів, керівників педпрактики, студентів; подав документацію, до якої є певні зауваження щодо оформлення; допустив незначні помилки у виконанні завдань практики.

Оцінка **«D / задовільно» (60 – 69 балів)** ставиться, якщо студент в основному виконав завдання модулів, але при цьому: допустив помилки у виконанні завдань педпрактики; продемонстрував посередній рівень методичної вправності при складанні конспекту уроку, плану-конспекту залікового уроку; порушив термін подання документації; подав документацію, до якої є певні зауваження щодо оформлення; проявив себе як організований, але недостатньо старанний.

Оцінка **«E / задовільно» (50 – 59 балів)** ставиться, якщо студент виконав завдання модулів зі значними помилками, з помітним порушенням вимог до оформлення документації; проявив себе недостатньо ініціативним і самостійним під час педпрактики; не

		про бази практики; • інструктаж з проходження практики; • ознайомлення зі зразками звітної документації.	2 2 2	10
2	Модуль 2. Організаційно-діяльнісний етап	• знайомство з базою практики, з її організаційним устроєм; • знайомство з педагогічним колективом школи (бесіда з адміністрацією школи, вчителями зарубіжної літератури, класним керівником); • знайомство з учнями класів, де буде проходити практика; • складання індивідуального плану практики; • вивчення змісту календарного та тематичного планів учителя, за яким закріплений практикант; • вивчення змісту плану виховної роботи.	4 4 4 4 4 4 4	24
3	Модуль 3. Методична робота	• ознайомлення з досвідом учителів школи, новаторів педагогічної діяльності, учителів-експериментаторів;	3	

		<ul style="list-style-type: none"> • відвідування та аналіз уроків «Зарубіжної літератури» учителів-керівників педпрактики; 10 • ведення щоденника психолого-педагогічних спостережень; 8 • вивчення досвіду роботи вчителя-наставника; 3 • ознайомлення з програмами і підручниками відповідного предмету; 3 • ознайомлення з матеріалами і дидактичним забезпеченням викладання фахової дисципліни; 3 • ознайомлення з методикою проведення традиційних і нетрадиційних уроків; 3 • введення конспекту пасивних уроків; 5 • розробка дидактичних матеріалів до тем (згідно навчального плану). 8 		46
4	Модуль-конт-роль	<ul style="list-style-type: none"> • оформлення документації; 10 • захист результатів педагогічної практики. 10 		20
	Усього:			100

Таблиця 5

**Оцінювання виробничої педагогічної практики
за результатами виконання завдань,
передбачених навчальною програмою**

№	Назва модуля	Зміст модуля	Кількість балів за вид роботи	Усього балів
<i>Пасивна практика</i>				
1	Модуль 1. Організаційно-діяльнісний етап	<ul style="list-style-type: none"> • організаційні збори на кафедрі; • знайомство з організаційним устроєм бази практики та з учнями класів; • ознайомлення з календарно-тематичним пануванням; • складання індивідуального плану педагогічної практики; • відвідування уроків учителів-керівників педпрактики; • ведення щоденника психолого-педагогічних спостережень. 	<p align="center">1</p> <p align="center">1</p> <p align="center">1</p> <p align="center">2</p> <p align="center">3</p> <p align="center">2</p>	10
<i>Активна практика</i>				
2	Модуль 2. Навчально-методична	<ul style="list-style-type: none"> • складання розкладу проведення власних уроків та взаємовідвідування своїх колег; • підготовка тематичних, поурочних планів та 	3	

	робота	<p>конспектів уроків, дидактичних та роздаткових матеріалів для проведення уроків з обраних тем;</p> <ul style="list-style-type: none"> • оволодіння методикою перевірки та оцінювання знань учнів (критерії оцінювання); • організація та проведення уроків згідно з календарно-тематичним планом практики; • проведення відкритого уроку «Зарубіжної літератури» і його обговорення; • проведення залікового уроку та його обговорення; • відвідування та аналіз уроків, проведених студентами-колегами; • ознайомлення з роботою вчителів-завідувачів кабінетів (за фахом). 	<p>5</p> <p>2</p> <p>8</p> <p>10</p> <p>10</p> <p>4</p> <p>3</p>	<p>45</p>
3	Модуль 3. Виховна робота	<ul style="list-style-type: none"> • ознайомлення з роботою класного керівника (змістом, планом, формами, методами) та набуття практичних умінь роботи з учнівським колективом; 	<p>2</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> • ознайомлення з позакласною та позашкільною роботою школи (робота предметних гуртків, факультативів тощо); • складання плану виховної роботи; • підготовка та проведення інформаційних та виховних годин за планом; • підготовка сценарію виховного заходу; • організація й проведення виховного заходу, аналіз результатів; • дослідження психолого-педагогічних особливостей класу і підготовка відповідної характеристики; • дослідження психолого-педагогічних особливостей окремого учня і підготовка його характеристики. 	1	
			2	
			2	
			2	
			10	
			3	
			3	25
4	Модуль-конт- роль	<ul style="list-style-type: none"> • оформлення документації; • захист результатів педагогічної практики. 	10	
			10	20
	Усього:			100

Таблиця 6

**Критерії оцінювання
відкритого/залікового уроку**

1	Обґрунтованість обраного типу заняття та структури заняття (логічність, послідовність етапів уроку).	1
2	Відповідність прийомів та методів роботи меті та типу заняття.	1
3	Збалансованість різних видів роботи (колективна, групова, індивідуальна)	1
4	Врахування можливостей учнів (увага до слабких учнів)	1
5	Співвідношення мовлення вчителя та учня	1
6	Використання дидактичного матеріалу (науково-методична спрямованість, доречність)	1
7	Атмосфера заняття (спокійна, бадьора, ритмічна)	1
8	Поведінка вчителя (доброзичлива, уважна, коректна тощо).	1
9	Поведінка учнів (зацікавленість уроком, роботою, увага тощо)	1
10	Об'єктивність, такт і етика оцінювання учнів.	1
Усього:		10

Таблиця 7

Критерії оцінювання виховного заходу

1	Педагогічна доцільність проведення даного заходу.	1
2	Визначеність і зумовленість мети й завдань виховної справи, їх реалізація на кожному етапі та в цілому.	1

3	Організація предметної діяльності школярів, їх активність і самостійність на всіх етапах заходу	1
4	Відповідність основній меті й завданням заходу, його форма, методи та прийоми виховання.	1
5	Здійснення комплексного підходу до виховання учнів: реалізація основних напрямів виховання і вплив на всі сторони особистості школяра: емоційну, мотиваційну, діяльнісно-вольову.	1
6	Використання дидактичного матеріалу (науково-методична спрямованість, доречність)	1
7	Врахування вікової психології школярів, їх організованості, уважності, зібраності, вольової активності, захоплення справою.	1
8	Рівень взаємодії і співробітництва між вчителем і учнями.	1
9	Стиль спілкування, колективна творчість, демократизм у роботі.	1
10	Результативність виховного заходу.	1
Усього:		10

Критерії оцінювання документації

Оцінка за документацію виставляється протягом двох днів після завершення педпрактики. Загальна кількість балів, яку може набрати студент – 10 балів за наявність таких документів:

1. Звіт про проходження практики.
2. Щоденник практики.
3. План-конспект відкритого заняття з наочністю, яку використовували на занятті.

4. План-конспект залікового заняття з наочністю, яку використовували на занятті.
5. Протоколи обговорення залікового та відкритого уроків.
6. Рецензія на заняття, проведене іншим студентом-практикантом.
7. Розгорнутий план виховного заходу.
8. Психолого-педагогічна характеристика учня.
9. Психолого-педагогічна характеристика класу.
10. Характеристика на студента-практиканта.

Кожен документ оцінюється за наступною шкалою (від 0 до 1 балу):

1 – на високому рівні (у повному обсязі, естетично, чітко, якісно) з дотриманням академічної доброчесності;

0,5 – на середньому рівні (у неповному обсязі, неякісно, без дотримання норм);

0 – незадовільно (відсутність документа або наявність плагіату).

2.8. Підведення підсумків практики

Порядок захисту педагогічної практики визначає кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури. За результатами захисту виставляється оцінка в залікову книжку студента та екзаменаційну відомість. Оцінка за практику враховується при призначенні стипендії на рівні з іншими дисциплінами навчального плану. При визначенні оцінки за педпрактику враховується рівень виконаних студентом завдань, сумлінність відвідування занять і проведення уроків, оформлення документації і звіту про проходження практики. Зволікання з поданням документації про проходження практики впливає на оцінку чи ставить під сумнів проходження практики взагалі.

Підсумкове оцінювання навчальної педагогічної практики із зарубіжної літератури з відривом від виробництва проводиться наприкінці 1 року навчання (2 семестр) і має на меті з'ясувати, наскільки успішно студент виконав програму практики. Студенти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Форми звітності визначаються наскрізною та робочою програмами практики.

До звітної документації **навчальної педагогічної практики** студентом подається керівнику практики від кафедри для перевірки та оцінювання:

- Звіт про проходження практики (з підписом студента).
- Щоденник практики.
- Конспекти пасивних уроків.
- Дидактичні розробки до теми із зарубіжної літератури (згідно навчального плану).

Підсумкове оцінювання **виробничої педагогічної практики** проводиться в кінці 3 семестру 2 року навчання і має на меті з'ясувати, наскільки успішно студент виконав програму практики.

До звітної документації виробничої педагогічної практики студентом подається керівнику практики від кафедри для перевірки та оцінювання:

1. Звіт про проходження практики (з підписом студента).
2. Щоденник педагогічної практики (з планом, затвердженим керівником і висновками керівника, щодо проходження студентами педагогічної практики у кінці щоденника).
3. План-конспект відкритого уроку з наочністю, яку використовували на занятті (на початку планів: «затверджено» – підпис керівника, «узгоджено» –

- підпис вчителя).
4. План-конспект залікового уроку з наочністю, яку використовували на занятті (на початку планів: «затверджено» – підпис керівника, «узгоджено» – підпис вчителя).
 5. Протоколи обговорення залікового та відкритого уроків (підписані керівником практики і секретарем – студентом-однокурсником)
 6. Одна рецензія на відвіданий відкритий урок колеги-студента (з підписом студента).
 7. План виховного заходу (з підписами студента і класного керівника).
 8. Психолого-педагогічна характеристика учня (з підписами студента і класного керівника).
 9. Психолого-педагогічна характеристика класу (з підписами студента і класного керівника).
 10. Характеристика на студента-практиканта (з підписами керівника, директора школи і завірена печаткою школи).

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ СТУДЕНТАМ-ПРАКТИКАНТАМ

3.1. Правила ведення й оформлення щоденника педагогічної практики

Під час проходження педагогічної практики студент-практикант зобов'язаний вести щоденник практики, який засвідчує виконання студентом індивідуального плану, обсяг і зміст виконаної ним роботи, щоденне навантаження практиканта.

Щоденник – основний документ під час проходження педагогічної практики. У щоденнику студент фіксує мету практики та індивідуальні завдання; заповнює календарний графік проходження практики, фіксуючи дату та найменування роботи; свої психолого-педагогічні спостереження за окремими учнями та колективом класу; свої зауваження та оцінку відвіданих уроків та позакласних заходів; зауваження керівників та вчителів, а також дані, необхідні для складання звіту про педпрактику. Таким чином, під час педагогічної практики студент-практикант повинен щодня коротко записувати в щоденник усе, що він зробив за день для виконання календарного графіку проходження практики; докладні записи рекомендується вести в робочих зошитах, які є продовженням щоденника. Оформлений щоденник разом із звітною документацією студент повинен здати на кафедру. Після закінчення педагогічної практики керівникам практики від ВНЗ рекомендується переглянути щоденник практики та скласти відгук. Без заповненого щоденника практика не зараховується.

Пропонується така форма щоденника практики:

**Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(назва практики)

Студента (ки) _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет / Н/Н інститут _____

Кафедра _____

Курс _____ група _____

Освітня програма _____

Спеціальність _____

Студент (ка) _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

направляється на _____ практику
(назва практики)

в _____
(назва бази практики)

Термін практики: з «__» _____ 20__ р. по «__» _____ 20__ р.

Керівник практики від кафедри _____
(посада, прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Прибув на підприємство «__» _____ 20__ р.

Вибув з підприємства «__» _____ 20__ р.

Керівник практики
від підприємства _____
(посада, прізвище та ініціали)

1. МЕТА ПРАКТИКИ ТА ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ:

2. КАЛЕНДАРНИЙ ГРАФІК ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Дата	Найменування робіт	Відмітка про виконання

Керівники практики:

від кафедри _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

від бази практики _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

3. ВІДГУК І ОЦІНКА
РОБОТИ СТУДЕНТА (КИ) НА ПРАКТИЦІ

Керівник практики
від бази практики _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

М.П. «__» _____ 20__ р.

4. ВИСНОВОК КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ ВІД КАФЕДРИ

Дата складання звіту «__» _____ 20__ р.

Оцінка _____

Керівник практики
від кафедри _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Під час проходження виробничої педагогічної практики у щоденнику також зазначаються наступні відомості:

1. Список учнів класу, за якими закріплений студент-практикант (прізвище, ім'я, по батькові).
2. Розклад уроків класу.
3. Календарні плани навчальної та виховної роботи на період практики.
4. Графік проведення пробних та залікових уроків:

№	Назва навчального предмету	Дата проведення уроку	Оцінка за урок	Підпис методиста (вчителя)
---	----------------------------	-----------------------	----------------	----------------------------

5. Графік позакласних заходів з вказівкою тих, що готуватиме студент-практикант.
6. Індивідуальний план-щоденник (заповнюється на всі дні педпрактики), що відповідає структурі педагогічної практики.

Індивідуальне завдання (план) складається на весь період педпрактики і включає такі розділи:

1. Навчально-методична робота.
2. Позакласна робота за спеціальністю.
3. Виховна робота.

Орієнтовний перелік видів робіт, які студент може включати в індивідуальний план:

1. Навчально-методична робота:

- складання індивідуального плану роботи;
- складання календарно-тематичних планів із зарубіжної літератури;
- відвідування уроків різних вчителів;
- відвідування та аналіз уроків студентів;
- підготовка до уроків (обладнання, матеріалів, дидактичного матеріалу та ін.);

- проведення своїх уроків;
- перевірка щоденників учнів;
- перевірка письмових робіт;
- перевірка домашніх завдань;
- індивідуальні заняття з учнями;
- виконання залікового завдання;
- консультації у методистів та вчителів;
- оформлення звіту про педпрактику та ін.

2. Позакласна робота:

- підготовка та проведення занять гуртків;
- відвідування позакласних занять, які проводять вчителі та інші студенти та участь в їх аналізі;
- підготовка та проведення екскурсій;
- проведення тематичних вечорів;
- підготовка учнів до олімпіад та конкурсів тощо.

3. Виховна робота:

- підготовка та проведення класних годин;
- підготовка та проведення позакласних виховних заходів;
- робота з окремими учнями;
- робота з активом класу;
- підготовка та участь в класних та загальношкільних батьківських зборах;
- організація суспільно корисної діяльності учнів;
- надання допомоги в роботі органам учнівського самоврядування;
- оформлення класних кімнат, кабінетів та інших приміщень школи;
- збирання матеріалу та написання психологопедагогічних характеристик та ін.

Таблиця 8
Зразок

Індивідуальний план роботи
студента(ки)-практиканта(ки)

(ПП)

групи _____ курсу _____

факультету _____,

що проходив (ла) педагогічну практику в

з ____ по _____ 20__ р.

№	Розділи та зміст роботи	Дата виконання	Відмітка про виконання
I. Організаційна та ознайомча робота			
1.	Установча методична конференція		
2.	Бесіда з директором школи		
3.	Бесіда з вчителями зарубіжної літератури		
4.	Ознайомлення з комплексною програмою із зарубіжної літератури для учнів загальноосвітньої школи		
5.	Ознайомлення з документами		

	планування та обліку роботи із зарубіжної літератури у школі		
II. Навчально – методична робота			
1.	Складання індивідуального плану роботи		
2.	Перегляд та аналіз уроків зарубіжної літератури, що проводяться вчителями школи		
3.	Розробка, організація та проведення виховної роботи та позаурочного заходу		
4.	Організація та проведення бесід із батьками		
5.	Розробка та самостійне проведення пробних і залікових уроків із зарубіжної літератури під керівництвом учителя зарубіжної літератури.		

Склав (ла) _____ (П.І.П. студента-практиканта)

Керівник практики від кафедри _____ (П.І.П.)

Керівник практики від бази практики _____ (П.І.П.)

3.2. Вимоги щодо спостереження, підготовки та оформлення уроків

Загальні відомості про урок

- Дата, предмет, клас, учитель (студент-практикант).
- Тема уроку, його освітньо-виховна мета; місце даного уроку в загальній системі уроків з теми; чи правильно сформульована тема уроку, яка навчальна і виховна мета впливає із змісту програми та підручника, чи відповідає особливостям і рівневі розвитку школярів; формування яких навичок і вмінь передбачається на уроці; чи відповідає матеріал і форми роботи досягненню поставленої мети; шляхи вирішення дидактичних, виховних і розвивальних завдань, їх взаємозв'язок на різних етапах уроку.
- Умови для проведення уроку: належний санітарний стан класу, чистота повітря і температурний режим, освітлення, наявність навчальних посібників, роздаткового матеріалу, ТЗН.

Характеристика уроку з погляду його організації, наукового рівня та дидактичних вимог до змісту

- Чіткість повідомлення учням теми, навчальної мети і постановки конкретних завдань на різних етапах уроку.
- Структура уроку, її відповідність типу уроку; доцільність такої структури.
- Підготовка та обміркованість запитань для усного опитування учнів, організація інших форм роботи для перевірки знань школярів.
- Організаційна чіткість, раціональне використання кожної хвилини уроку.

Методика проведення уроку

- Відповідність методів проведення уроку його типу і змісту, віковим особливостям школярів.

- Володіння вчителем методикою і технологією уроку, характеристика способів і прийомів закріплення матеріалу, керування процесом усвідомлення і засвоєння знань учнями на уроці.
- Поєднання інформаційних та пошукових методів навчання на уроці, розвиток логічного мислення, пам'яті та пізнавальної активності дітей на уроці, створення проблемних ситуацій, прийоми інтенсифікації уроку; залучення учнів до творчої роботи; роль і місце наочності та ТЗН на уроці, ефективність їх використання.
- Поєднання фронтальної, групової та індивідуальної роботи.
- Методика і організація різноманітних видів самостійної роботи учнів.
- Зміст і методика засвоєння матеріалу, що вивчається.
- Характеристика способів виконання домашніх завдань, визначення обсягу домашнього завдання; поради щодо організації самостійної роботи учнів над завданнями.
- Заходи, спрямовані на підтримку працездатності учнів на уроці (система мікропауз, фізкультхвилинок, ігрових моментів та їх внесення до структури уроку).
- Прийоми забезпечення зворотного зв'язку на уроці.
- Методика обліку знань учнів у процесі вивчення нового матеріалу.

Поведінка вчителя на уроці

- Уміння володіти класом, ставлення до учнів (стиль і тон зауважень), поєднання доброзичливості зі справедливістю і вимогливістю.
- Настрій учителя, його зібраність, уважність до всього класу і до окремих учнів.

- Педагогічний такт.
- Зовнішній вигляд учителя.

Підготовка до уроку

- дізнайтесь завчасно у вчителя тему свого уроку;
- ознайомлюючись з навчальною програмою, визначте його місце в системі уроків, розділ у шкільному підручнику;
- підберіть методичну літературу до уроку та опрацюйте її;
- у бесіді з учителем з'ясуйте його методику роботи: запитання, завдання, види роботи, методи й прийоми, труднощі, з якими зустрічаються учні;
- пригадайте дидактичні принципи, які слід реалізувати на уроці, продумайте шляхи їх реалізації;
- розробіть відповідно до типу структуру уроку, підберіть матеріал, методи, прийоми навчання для кожного структурного етапу;
- розробіть систему завдань і запитань для учнів;
- розподіліть час на всі етапи уроку та види роботи;
- продумайте чергування різних видів роботи: самостійної, групової, колективної, різнорівневої за складністю;
- підберіть і включіть до уроку роботу з цікавим матеріалом (дидактичні ігри, загадки, кросворди, ребуси тощо);
- підготуйте і за необхідності виготовте наочний, дидактичний матеріал; продумайте місце, мету й методику їх використання.

Готуючись до уроку, пам'ятайте:

Урок – основна форма організації навчального процесу. Урок – обмежена в часі організаційна одиниця навчального процесу, основна функція якої полягає в досягненні поставленої мети навчання.

У дидактиці розглядають такі типи уроків (залежно від дидактичної мети):

1. Урок засвоєння нових знань.
2. Урок формування умінь і навичок.
3. Урок застосування знань, умінь і навичок.
4. Урок узагальнення і систематизації.
5. Урок перевірки, оцінки, корекції знань, умінь і навичок.
6. Комбінований урок.

Перелічені типи уроків у чистому вигляді проводяться рідко. Як правило, переважає поєднання різних цілей навчання, а отже, використовується урок змішаного типу, або комбінований. На ньому досягається кілька дидактичних цілей. Кожен тип уроку має свою структуру, тобто склад, послідовність, зв'язок.

Під структурою уроку ми розуміємо співвідношення і послідовність проведення частин, моментів, етапів уроку, які сприяють виконанню навчальних завдань. У теорії і практиці, залежно від типу навчального заняття, склалась його певна структура, загальними елементами яких є: організація початку уроку, перевірка засвоєння вивченого матеріалу, підготовча робота до вивчення нового матеріалу, закріплення і повторення, підведення підсумків уроку, навчальне домашнє завдання.

Організація класу до уроку займає від однієї до кількох хвилин. Це важливий етап уроку. Якщо вміло й правильно сформулювати вимоги до діяльності учнів на початку уроку, забезпечується успіх усього навчального заняття. Тут має значення все: як заходить учитель до класу, тон розмови, впевненість учителя в собі тощо.

Перевірка засвоєння вивченого матеріалу (домашнього завдання). Це частина уроку, яка вже склалася традиційно. Зміст її полягає як у перевірці й контролі, так і в підготовці до вивчення нового матеріалу. Передусім, учитель зосереджує увагу на

головних ідеях, закладених в основу виконання домашнього завдання, перевіряє, чи виконали учні завдання, і відповідає на запитання, які виникли в учнів; оцінює знання учнів з вивченої теми.

Повідомлення теми й мети уроку – надзвичайно важливий етап уроку. Вчитель, зосередивши увагу учнів, повинен чітко оголосити, що і для чого вивчається на уроці. Способи повідомлення існують різні: проблемна ситуація, пізнавальне завдання, попередній запис плану на дошці тощо. Шляхи реалізації повідомлених конкретних знань уроку забезпечує систематичність і послідовність дій учителя і учнів на уроці.

Пояснення нового матеріалу – це найголовніший елемент будь-якої форми навчання. Наукове викладання змісту навчального матеріалу, доступна логіка наукових доведень, які спираються на набуті знання учнів, проста і переконлива форма викладання, чіткість думки учителя – все це основа доброго розуміння й засвоєння нового матеріалу.

Закріплення вивченого матеріалу. У процесі закріплення зосереджується увага на головних аспектах навчального матеріалу, зв'язку теоретичних положень із практичною діяльністю, на процесі формування певних навчальних умінь і навичок. Учитель тут одержує зворотний зв'язок, інформацію про те, наскільки успішно учні зрозуміли пояснення.

Підбиття підсумків уроку. На цей етап уроку відводиться від 1 до 3 хв. За допомогою навідних запитань учні відтворюють основний зміст уроку. Вчитель виділяє позитивні сторони уроку, діяльність учнів та їх недоліки роботи, називає найбільш активних.

Домашнє навчальне завдання. Учитель повідомляє завдання додому, пояснює основні труднощі та способи його виконання.

Написання плану-конспекту уроку:

- у плані-конспекті повинна бути чітко відображена структура всього уроку: тема, мета, макроетапи і мікроетапи зі змістовим наповненням;
- кожний етап уроку повинен бути чітко виділений (більший шрифт, курсив, колір тощо);
- основний навчальний зміст слід записувати у логічно вибудованій тезисній формі;
- найважливіші ідеї навчального змісту, терміни, поняття доцільно підкреслити, щоб виділити їх на загальному фоні сторінки;
- зміст плану-конспекту не можна обмежувати тільки матеріалом підручника (це призведе до згасання інтересу учнів до уроку), водночас текст конспекту не слід перевантажувати великою кількістю фактів;
- у плані-конспекті бажано виділяти іншим кольором додатковий матеріал, від якого за браком часу на уроці можна безболісно відмовитись;
- у плані-конспекті необхідно зазначати місце і зміст самостійної роботи учнів;
- при написанні плану-конспекту особливу увагу потрібно приділити методам контролю за якістю засвоєння учнями знань і вмінь; варіанти запитань та прогнозовані відповіді учнів; завдання необхідно записати в логічній послідовності і виділити курсивом/кольором у тексті конспекту;
- потрібно ретельно продумати зміст домашнього завдання, при необхідності занотувати рекомендації щодо його виконання;
- у плані-конспекті важливо показати всі логічні зв'язки між різними етапами уроку, щоб урок потавав як єдине ціле, а не складався з великої кількості окремих, логічно не пов'язаних фрагментів, калейдоскопу завдань, засобів тощо.

ЗАТВЕРДЖЕНО: _____ вчитель	ПОГОДЖЕНО: _____ керівник практики від кафедри
ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКУ	
Студента-практиканта _____ _____ групи _____ курсу _____ факультету у _____ класі _____ гімназії / лицю № ____	
Дата проведення уроку _____	
1. Тема уроку _____	
2. Мета уроку _____	
3. Обладнання уроку _____	
4. Тип уроку _____	
5. План уроку та дозування часу _____	
6. Методика та прийоми проведення уроку _____	
7. Використана методична та навчальна література ____	
8. Хід уроку (студент-практикант розробляє розгорнутий план-конспект уроку)	
(підпис студента(ки)-практиканта(ки))	

Орієнтовна схема самоаналізу уроку

- Чи відповідає мій урок вимогам навчальної програми?
- Чи відповідає зміст навчального матеріалу темі, поставленій меті та завданням уроку?
- Чи вдало визначено структуру уроку? Чи відповідають окремі структурні компоненти уроку, його типу?

- Що було основним, найсуттєвішим на уроці? Чи вдалося мені акцентувати увагу учнів на його визначенні?
- Чи було організовано на уроці роботу із формування умінь, навичок, інтересів учнів? Як здійснювалися міжпредметні зв'язки?
- Які методи та засоби навчання були використані на уроці? Чи були вдалими вибір і поєднання?
- Які форми навчання (групові, індивідуальні) домінували на уроці? Чи були вдалими їх вибір і подання?
- Чи доцільно були використані технічні, наочні та інші засоби навчання?
- Чи вдалося мені створити на уроці необхідний емоційний клімат? Наскільки активними були учні: чи зацікавила їх тема уроку, чи брали вони участь в обговоренні дискусійних питань, чи висловлювали власні погляди на обговорювані проблеми?
- Якого рівня знань вдалося досягти в результаті уроку? Чи об'єктивно, відповідно до норм оцінені мною знання учнів?
- Чи правильно здійснювався на уроці інструктаж, визначалися обсяг і складність домашнього завдання? Чи було воно диференційованим?
- Чи була на уроці внутрішня логічна єдність?
- Як реалізована виховна мета уроку?
- Що було зайвим у моїй діяльності і в діях учнів?

Орієнтовна схема повного аналізу уроку

1. Тип і структура уроку:

- тип, структура уроку, його місце серед уроків з теми;
- мета уроку, дидактичні завдання окремих етапів;
- регламентація часу.

2. Зміст і методика повторення вивченого:

- повнота й глибина перевірки;
- методика повторення, диференціація завдань;
- кількість задіяних перевіркою учнів;
- об'єктивність та аргументація оцінювання.

3. Вивчення нового матеріалу:

- відповідність навчального матеріалу вимогам програми;
- науковість, зв'язок із життям, доступність, співвідношення у навчальному матеріалі головного і другорядного;
- відповідність навчального матеріалу меті та завданням уроку.

4. Засвоєння нового:

- ефективність вибору форм, методів, засобів навчання для формування визначених програмою знань, умінь і навичок;
- організація та ефективність самостійної роботи учнів під час вивчення та закріплення навчального матеріалу;
- зворотній зв'язок вчителя і учнів; технологія оцінювання навчальних досягнень учнів.

5. Завдання додому:

- обсяг, характер та доступність навчального матеріалу;
- наявність та характер інструкції з виконання домашнього завдання;
- рівень диференційованості домашніх завдань;
- місце домашнього завдання в системі уроку.

6. Характер діяльності вчителя:

- рівень педагогічних вимог до роботи учнів, розвитку їх мови, мислення, уяви, пам'яті тощо;
- мова вчителя й загальний стиль його поведінки під час уроку;

- організаторська, управлінська діяльність вчителя; робота з різними групами учнів;
- діяльність вчителя як консультанта та координатора навчання учнів.

7. Характер діяльності учнів:

- рівень активності, самостійності та творчості учнів під час уроку;
- диференціація та індивідуалізація навчальних завдань;
- розвиток емоційно-вольової сфери учнів (які емоції дітей переважали на уроці); які засоби корекції емоцій використовував учитель під час уроку; чи враховувався індивідуальні особливості та емоційний стан учнів.

8. Виховний аспект уроку:

- рівень сформованості виховних цілей уроку;
- виявлення та раціональна реалізація виховного потенціалу навчального матеріалу;
- визначення та використання педагогічно доцільного комплексу принципів виховання, оптимальних шляхів їх реалізації;
- вибір і використання ефективних методів впливу на особистість учня у процесі навчання;
- забезпечення взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів виховного впливу на учнів;
- раціональність управління виховним процесом на уроці.

9. Результати уроку:

- підведення підсумків уроку;
- виконання структурних елементів плану уроку;
- рівень досягнення мети уроку;
- рівень сформованості й якості знань, умінь, навиків сформованих та виявлених під час уроку.

Схема запису протоколів відвіданих уроків

Протокол уроку №

Дата проведення _____

Прізвище, ім'я, по батькові вчителя _____

Предмет _____

Тема _____

Мета _____

(з виділенням освітніх, розвиваючих і виховних завдань)

Тип уроку: _____

Етапи уроку	Діяльність учителя	Діяльність учня	Методи навчання

Висновки

Підпис студента(ки)-практиканта(ки) _____

Підпис учителя _____

ПРОТОКОЛ

обговорення залікового уроку
із зарубіжної літератури у ___ класі
студента/ки _____
від «_____» _____ 20___ р.

Присутні: _____

Слухали: про заліковий урок студента/ки _____,
проведеного _____ 20___ р. у _____ класі.
Тема уроку _____.

Обговорення:

Ухвалили:

Підпис студента(ки)-практиканта(ки) _____

Підпис керівника від бази практики _____

Підпис керівника від кафедри _____

3.3. Схема вивчення і складання психолого-педагогічної характеристики учня

Програма вивчення особистості учня:

- громадська активність;
- трудова активність;
- вихованість;
- ставлення до навчання;
- світогляд;
- основні загальнонавчальні вміння і навички (виділяти головне, планувати роботу тощо);
- рівень інтелектуального розвитку;
- сформованість вольової сфери;
- сформованість емоційної сфери;
- рівень працездатності;
- виховний вплив сім'ї;
- виховний вплив колективу класу;
- предмети, з яких учень не встигає;
- основні причини недостатньої вихованості або відставання у навчанні.

Схема психолого-педагогічної характеристики учня

Загальні дані про учня: прізвище, ім'я, по батькові; вік; школа, клас; місце проживання; загальний фізичний розвиток, стан здоров'я; сімейні умови, склад сім'ї, характеристика батьків, спілкування поза школою.

Загальний розвиток: особливості мислення (рівень абстрактного, конкретного, уявного мислення); особливості пам'яті та процесу запам'ятовування; риси характеру, індивідуальні реакції на події; вольові якості, здатні до довготривалих навчальних зусиль; провідні інтереси, схильності до конкретної діяльності; дисциплінованість; реакція на зауваження дорослих, емоційна вразливість.

Ставлення до навчання/діяльності: термін навчання в даній школі; успішність (рівень навчальних досягнень, лінія успішності, причини її нерівномірності, системність і міцність знань); ставлення до оцінювання своєї навчальної діяльності педагогами; інтерес до знань (зацікавленість, інтерес до окремих предметів); самооцінка успіхів у навчанні, мотивація; організованість і старанність у навчальній роботі, вміння працювати самостійно.

Дисциплінованість і навички культури поведінки: загальна характеристика поведінки (спокійність, стриманість, вміння контролювати емоції); чемність у спілкуванні з учителями, однокласниками, культура поведінки.

Суспільна спрямованість та активність: ставлення до участі в різних позакласних заходах (підтримує їх, активний, пасивний, байдужий, ставиться негативно); які громадські доручення виконує, як ставиться до їх виконання; де проявляє суспільну активність (у класі, гуртку, секції тощо).

Стосунки з товаришами: місце в колективі (формальне/неформальне лідерство, позиція «підлеглого» тощо), користується повагою й авторитетом серед однокласників, обумовленість стосунків, які склалися; задоволеність своїм становищем у колективі та яке становище хотів би зайняти; ставлення до однокласників (поважне/байдуже, наявність конфліктів, їх причини).

Висновки, рекомендації для вчителів, що надалі працюватимуть з дитиною: найважливіші позитивні сторони учня; причини відставання у навчанні, відхилень у поведінці; які засоби впливу були вжиті педагогічним колективом і студентом до цього учня, їх ефективність; яку систему заходів, на думку практиканта, слід розробити і реалізувати для виправлення становища; які

індивідуально-типологічні особливості слід врахувати при цьому.

Обговорення укладеної характеристики з учителем (подібність та розбіжність у характеристиках, підтвердження прикладами).

Характеристику обов'язково підписують студент-практикант, класний керівник, директор школи.

3.4. Схема вивчення і складання психолого-педагогічної характеристики учнівського колективу

Загальні відомості про клас: кількість учнів, гендерний та віковий склад; біографія класу, його традиції; загальна характеристика успішності та навчальної дисципліни; зв'язки класу з іншими групами і колективами.

Особистісні риси учнів класу: мотиваційне середовище: інтереси, ідеали, переконання; самосвідомість: прагнення, самооцінка; індивідуально-типологічні особливості школярів: особливості темпераменту, моральні якості; особливості психологічного стану деяких учнів.

Соціально-психологічні особливості учнівського колективу: соціометричний статус: лідери, товариші, ізольовані, зневажені; як здійснюється опора на лідерів; ставлення до громадського життя, участь у справах класу, школи, окремих учнів, класу в цілому; участь у гуртковій роботі; ставлення до вчителів; робота з батьками, їх ставлення до школи; рівень учнівського врядування, органи врядування; організаторські здібності учнів класу, спілкування у класі; рівень вихованості учнів класу.

Спрямованість класного колективу: мета, зміст і мотиви основних видів колективної діяльності, характеристика моральної атмосфери у класі:

- навчальна діяльність (рівень загального розвитку учнів, широта інтересів, світогляд); вимоги до навчальної діяльності з боку активу та учнів одне до одного; негативні й позитивні прояви взаємодії в навчальній роботі (взаємодопомога або списування, підказування тощо);
- групова діяльність (активність та її місце в житті колективу, види праці, характер її виконання, вияв дисципліни і свідомості в праці);
- громадська діяльність класу;
- інші види діяльності (інтерес у класі до мистецтва, літератури, спорту; відвідування театрів, участь у лекціях, диспутах, конференціях, обговорення кінофільмів тощо).

Педагогічні висновки: характеристика рівня розвитку учнівського колективу; основні недоліки в організації – життя колективу, міжособистісних стосунків і шляхи їх подолання; можливість використання учнівського колективу для виховного впливу на окремих учнів; рекомендації щодо поліпшення роботи з організації та згуртування учнівського колективу, створення сприятливого психологічного мікроклімату для кожного учня. Завдання, на виконання яких має спрямовуватися робота з учнівським колективом (формулюються з огляду на характеристики класу).

Характеристику обов'язково підписують студент-практикант, класний керівник, директор школи.

3.5. Рекомендації до написання сценарію виховного заходу і та схема його аналізу

Методичні рекомендації до письмового оформлення сценарію виховного заходу

Текст сценарію має бути викладений без помилок. Вимоги до комп'ютерного набору: шрифт – TimesNewRoman, розмір шрифту – 14, інтервал – 1,5. Текст, у якому йде мова про дії ведучих та учасників заходу, подається посередині рядка й виділяється курсивом (наприклад: *Звучить лірична мелодія*), крапка не ставиться. Зліва жирним шрифтом вказують дійових осіб (наприклад: **Ведуча:**), справа – текст їхніх слів.

Текст сценарію має бути викладений за таким алгоритмом:

1. Форма проведення виховного заходу та його тема.
2. Адресність (для учнів якої категорії призначений захід).
3. Мета проведення: навчальна чи пізнавальна, розвиваюча, виховна.
4. Перелік наочного оформлення, його зміст, кількість.
5. Музичне оформлення: перелік музичних творів та зазначення їх авторів.
6. Обладнання: усі технічні та інші засоби, необхідні для проведення виховного заходу (магнітофон, акустична система, мікрофон, проектор, декорації, стелаж для виставки, мольберти тощо).
7. Реквізит та аксесуари для проведення ігор і конкурсів.
8. Хід виховного заходу викладається детально в такій послідовності: вступ (визначається актуальність теми, мотивується діяльність), основна частина (її зміст спрямований на реалізацію визначених педагогічних

завдань, передбачає залучення учнів до різних видів діяльності), фінальна частина (підведення підсумків, допомагає з'ясувати рівень розуміння й усвідомлення основних ідей справи). У ході сценарію слід виділити всі види роботи (розповідь, інтерв'ю, демонстрація, перегляд фрагментів фільму, гра, бесіда, прослуховування музичних творів) й детально їх описати. Якщо виконується пісня, вірш чи прозовий твір – слід подати їх повний текст. Якщо проводиться гра, потрібно вказати завдання її учасникам, правила та умови проведення. Якщо сценарій є детальним, то на початку викладу посередині робиться запис: «Хід свята (ігрової програми тощо)», якщо подається орієнтовний стислий план проведення заходу (наприклад, не можна наперед передбачити, які потрібно буде вводити коментарі в ході інтелектуальної гри, екскурсії чи вікторини), то слід записати: «План проведення інтелектуальної гри». Орієнтовний стислий план проведення будь-якого заходу складається педагогом за умови, якщо він вільно володіє матеріалом і не має потреби у детальному викладі. Подаючи досвід виховної роботи, слід подавати розгорнуті сценарії всіх виховних заходів.

9. На титульній сторінці обов'язково потрібно вказати форму проведення виховного заходу, його тему, прізвище, ім'я та по батькові автора, його посаду та місце роботи.

10. Якщо сценарій є авторською, оригінальною розробкою (у ній немає чужих текстів), то на титульному аркуші вказують: «Автор сценарію: прізвище, ім'я, по батькові», списку літератури не подають. Якщо сценарій укладено компілятивним методом (необхідний матеріал komponується з різних готових матеріалів) або комбінованим (складається з авторських розробок та

матеріалів інших авторів), слід писати «Сценарій підготував (ла): прізвище, ім'я, по батькові».

11. За умови використання компілятивного та комбінованого методів роботи над сценарієм, після викладу його змісту обов'язково потрібно подати перелік використаної літератури, щоб уникнути плагіату. Перелік літератури оформлюють згідно наявних вимог.

Схема аналізу виховного заходу:

1. Загальні відомості про захід: назва, форма, мета, завдання, час і місце проведення, обладнання.
2. Чим викликана необхідність проведення даного заходу.
3. Як студент-практикант урахував свої індивідуальні особливості у процесі розробки сценарію заходу.
4. Чи відповідає мета даного виховного заходу віковим та індивідуальним особливостям учнів, меті виховної роботи школи.
5. Правильність плану і ступінь підготовки студента до проведення заходу.
6. Як забезпечена взаємовідповідність завдань, змісту, форми та методів виховання.
7. Кількість учнів, які брали участь у підготовці і проведенні заходу; характер участі (ініціатори, виконавці, помічники, слухачі, роль активу учнів).
8. Яку роль відігравав педагог у підготовці і проведенні заходу (був ініціатором, організатором, методистом, виконавцем); як він мотивував захід.
9. Педагогічний такт, мова, зовнішній вигляд студента-практиканта; характер вимог, що висувалися до учнів.
10. Ефективність заходу, його пізнавальна і виховна цінність, вплив на формування почуттів, переконань, вмінь і навичок.

11. Чи сприяв захід згуртуванню учнівського колективу, виробленню чи зміцненню громадської думки; як він впливав на окремих учнів; до яких видів діяльності він залучив учнів; поведінка учнів, їх ставлення до проведеного заходу.
12. Загальна оцінка заходу; чи досягнута мета; причина успіхів та невдач; висновки та рекомендації.

3.6. Схеми спостереження та аналізу позакласного заходу

Позакласна робота – вагома складова навчально-виховного процесу, одна з форм організації дозвілля учнів. Навчально-виховні завдання позакласної та позашкільної роботи з літератури: закріплення, збагачення, поглиблення та застосування на практиці набутих знань; вироблення вмінь та навичок самоосвіти; формування наукового світогляду; виявлення і поглиблення творчих здібностей та естетичних смаків учнів; формування стійкого інтересу до художнього слова; підвищення читацької культури; удосконалення розумового потенціалу; задоволення духовних потреб; раціональна організація дозвілля. Форми позакласної роботи: позакласне читання, читацькі конференції, факультативні заняття, літературний гурток, літературний клуб, літературна вітальня, літературний вечір, літературний турнір/гра, літературна вікторина, літературна газета, літературна екскурсія, тематичний предметний тиждень, олімпіада.

1. **Процес підготовки заходу:** роль наставника – вміння згуртувати колектив, організувати активну участь всіх учнів, розподілити доручення та ролі, підтримати ініціативу, викликати зацікавленість і розуміння важливості заходу.

2. **Цілеспрямованість заходу:** відповідність змісту виховній меті та рівню розвитку, віковим та індивідуальним особливостям членів колективу.
3. **Пізнавальна цінність:** розширення набутих знань, засвоєння нових; формування нових умінь, навичок та удосконалення старих; формування творчих та пошукових підходів, застосування їх на практиці.
4. **Виховна ефективність заходу:** формування громадянських, гуманістичних та соціальних установок, почуттів та національних переконань і національної гідності; ступінь усвідомленості, дисциплінованості під час участі в заході; вміння відстоювати честь, гідність кожного члена колективу; усвідомлення дітьми цінності виховного заходу, виховання в них любові до рідного краю, національних надбань.
5. **Емоційна забарвленість:** вміння організувати й провести захід цікаво, змістовно, логічно, переконливо, емоційно забарвлено; реалізація принципів зацікавленості, романтичності та елементів гри; зовнішнє оформлення заходу (художнє, технічне, літературне) та його вплив на почуття дітей; створення умов для психологічного комфорту учасників, емоційних контактів і ділових взаємовідносин.
6. **Результативність заходу:** аналіз результатів, причин невдач, помилок, мети й завдань, знахідок і досягнень; керівництво й координація засобів, впливів, методів у процесі підготовки й проведення заходу; вплив особистості практиканта на успішне досягнення мети (загальна ерудиція, педагогічна майстерність, любов до дітей, педагогічної професії, переконаність у силі виховання, авторитетність в учнів); загальна оцінка заходу з боку вчителя та учнів.

ЗАТВЕРДЖЕНО:	ПОГОДЖЕНО:
_____	_____
вчитель	керівник практики від кафедри
КОНСПЕКТ/СЦЕНАРІЙ	
ПОЗАКЛАСНОГО ВИХОВНОГО ЗАХОДУ	
Назва виховного заходу _____	
Студента-практиканта _____	
_____ групи _____ курсу _____ факультету	
у _____ класі _____ гімназії / ліцею № _____	
Дата проведення _____	
Мета проведення _____	
План проведення _____	
Розгорнутий конспект/сценарій _____	
Використана методична та науково-популярна література _____	
(підпис студента(ки)-практиканта(ки))	

3.7. Вимоги до складання характеристики студента-практиканта

Під час складання характеристики учитель/методист повинен враховувати наступні параметри діяльності студента:

- виявлені уміння й навички самостійної роботи з дитячим чи юнацьким колективом;
- використання різних форм та методів виховної та навчальної роботи;

- ступінь відповідальності й серйозності виконання студентом завдань практики;
- доцільність колективної й індивідуально спрямованої навчально-виховної діяльності;
- вміння згуртувати колективи та організувати активну життєдіяльність учнів у період практики;
- комунікативні здібності, вміння налагодити контакт з учнями, колегами, адміністрацією;
- уміння організувати і провести колективну творчу роботу;
- якість і доцільність поведених виховних заходів;
- знання вікових особливостей школярів, уміння враховувати їх у практичній діяльності;
- здатність організувати учнів класу, активізувати їх діяльність, зацікавити під час уроку;
- ставлення до роботи, дисциплінованість.

У характеристиці учитель зазначає рекомендовану оцінку, на яку заслуговує студень-практикант.

Характеристика засвідчується підписами керівника практики від бази практики, директора школи та печаткою школи.

Зразок

Характеристика

студентки VI курсу філологічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
Дроник Ірини Миколаївни

Студентка Дроник І. М. проходила практику з 16.09.2019 по 13.10.2019 у Горішньошеровецькій ЗОШ I-III ступенів як вчитель зарубіжної літератури та класний керівник.

Під час практики Ірина Миколаївна відвідала 15 уроків з зарубіжної літератури вчителя Гаврилюк

Марини Василівни. Під час практики провела самостійно 33 уроки з зарубіжної літератури. У підготовці до уроків проявляла старанність, детально розробляла плани уроків, готувала роздатковий та наочний матеріал.

Уроки Ірина Миколаївна проводила на належному науковому та методичному рівні, зуміла швидко знайти спільну мову з учнями, в спілкуванні з ними була вимоглива і доброзичлива. У ході уроків студентка-практикантка використовувала різноманітні форми роботи з класом.

Звичайно, що у практикантки були і певні труднощі: не завжди вкладалася в час; деякі етапи уроку затягувала.

Як класний керівник 9-Б класу Ірина Миколаївна зуміла швидко знайти спільну мову з учнями класу, організувала і провела екскурсію на філологічний факультет ЧНУ, проводила години класного керівника, брала участь у перевірці учнівських щоденників.

Студентка-практикантка ознайомила з документацією Горішньошеровецької ЗОШ, роботою кабінету зарубіжної літератури та методичного об'єднання вчителів зарубіжної літератури.

До практики Дроник І. М. поставилася відповідально і заслуговує на оцінку «відмінно».

Вчитель зарубіжної літератури: Гаврилюк М. В.

Директор школи: Гаврилюк М. В.

3.8. Звіт про проходження педагогічної практики

Звіт про роботу студента-практиканта **навчальної педагогічної практики** повинен відображати наступну інформацію:

- коротка характеристика школи та навчальної бази;
- кількість відвіданих уроків з фахової дисципліни ____; з інших дисциплін ____ (зазначити з яких дисциплін: напр., всесвітня історія, українська література тощо);
- які дидактичні засоби були виготовлені за завданнями учителя, які розроблені самостійно; яка робота була виконана для обладнання навчальних кабінетів;
- яка позакласна робота проводилася з учнями;
- пропозиції щодо покращення педпрактики в наступні роки; загальні враження про практику.

У звіті про роботу студента-практиканта **виробничої педагогічної практики** подається:

1. Загальна інформація:

- терміни та місце проходження педагогічної практики;
- коротка характеристика бази практики;
- характеристика кабінету/тів зарубіжної літератури (обладнання тощо).

2. Навчальна робота:

- кількість відвіданих уроків з фахової дисципліни ____; з інших дисциплін ____ (зазначити з яких дисциплін: напр., всесвітня історія, українська література тощо);

- участь в обговоренні уроків, проведених учителями/іншими студентами-практикантами ____; кількість самостійно проведених уроків ____;
- всього проведено уроків ____, з них __ залікових на: __ «відмінно», __ «добре», __ «задовільно», ____ «незадовільно».
- заняття з «проблемними» учнями (кількість, теми);
- яку наочність виготовлено до уроків, які НТЗ використано.

3. Виховна та позакласна робота:

- клас, до якого був прикріплений студент-практикант, його особливості;
- які класні та позакласні заходи проведено з учнями;
- скільки проведено класних зборів (їх тематика), інформаційних годин;

4. Методична робота:

- скільки разів брав участь у педрадах, засіданнях класних керівників ____;
- з якими документами бази ознайомився (з планами школи, планом роботи гуртків, класними журналами тощо);
- яку методичну літературу опрацьовано.

5. Висновки педагогічної практики:

- враження від практики;
- позитивні моменти;
- недоліки;
- пропозиції.

У кінці звіту обов'язково ставиться дата та підпис студента-практиканта.

Форма титульного аркуша звіту студента
з педагогічної практики

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

Кафедра _____
(назва кафедри)

ЗВІТ

з _____ практики
(вид практики)

у _____
(назва бази практики)

Студента (ки) _____ групи
(прізвище, ім'я, по батькові) (номер групи)

Початок практики «__» _____ 20__р.

Завершення практики «__» _____ 20__р.

Керівники практики:

Від бази практики _____
(підпис) (посада, ім'я, прізвище)

Від кафедри _____
(підпис) (посада, ім'я, прізвище)

Звіт захищено з оцінкою _____
«__» _____ 20__р.

Чернівці
20__

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бібліотека методичних матеріалів. *Всеосвіта*. URL: <https://vseosvita.ua/library>
2. Бузинська В., Горбачевська І. Педагогічна практика : навч.-метод. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. університет, 2013. 160 с.
3. Губенко О.В. Психологічна діагностика й активізація у старшокласників й молоді творчих науково-технічних здібностей: науково-методичний посібник. Київ: Педагогічна думка, 2016. 228 с.
4. Дьомін А.І., Жалдак Л.М. Причини спаду згуртованості малої групи. *Нові технології навчання: науково-методичний збірник / кол. авт.* Київ : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2000. Вип. 25. С. 141–150.
5. Зарубіжна література. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання в 5-11 класах закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/16NyRYEKgeQ4T5BE68La-s2gn0q2MPyIWSWx-Vdw-zmA/edit?pli=1#gid=1385777575>
6. Книжка для вчителя. Уроки зі зарубіжної літератури. 5 клас / упор. О. Ніколенко О., Л. Мацевко-Бекерська, О. Орлова. Київ : Грамота, 2013. 262 с.
7. Книжка для вчителя. Уроки зі зарубіжної літератури. 6 клас / упор. О. Ніколенко О., Л. Мацевко-Бекерська, О. Орлова. Київ : Грамота, 2014. 265 с.
8. Книжка для вчителя. Уроки зі світової літератури. 7 клас. / упор. О. Ніколенко, О. Орлова, І. Фісак. Київ : Грамота, 2015. 248 с.
9. Мацевко-Бекерська Л. Методика викладання світової літератури : навч.-метод. посіб. Одеса :

- Видавничий дім «Гельветика», 2020. 296 с.
10. Методика викладання зарубіжної літератури в середній школі. Структурований конспект лекцій / укл. І.І.Горбачевська. Чернівці : Рута, 2008. 92 с.
 11. Мирончук Н.М. Методичні основи організації педагогічної практики студентів закладу вищої освіти: метод. посібн. Житомир, 2017. 52 с.
 12. Мірошниченко Л. Методика викладання зарубіжної літератури в середніх навчальних закладах: підручник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2010. 432 с.
 13. Ніколенко О. Сучасний урок зарубіжної літератури : посібник. 5–11 класи. Київ : Академія, 2003. 288 с.
 14. Нікоряк Н., Сажина А. Екранізації творів світової літератури ХІХ ст. : метод. реком. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 64 с.
 15. Орлова О. Методика навчання зарубіжної літератури : навч.-метод. посіб. Полтава : ПНПУ, 2021. 109 с.
 16. Педагогічна практика: навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра, магістра спеціальності «Філологія» освітньо-професійних програм «Мова і література (англійська)», «Мова і література (німецька)», «Мова і література (французька)», «Мова і література (іспанська)» / укладачі: К.М. Ружин, О.А. Каніболоцька, Н.О. Надточий. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 106 с.
 17. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. *Інтерактивні технології навчання*. Київ : «А.С.К.», 2005. 192с.
 18. Розробки з зарубіжної літератури. *На урок*. URL: <https://naurok.com.ua/biblioteka/zarubizhna-literatura>
 19. Світ філолога. URL: <https://svitfilologa.com.ua/>

20. Сучасні проблеми освіти і виховання школярів: зб. наук.-метод. праць / за ред. Н.М. Мирончук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 180 с.
21. Штейнбук Ф. Методика викладання зарубіжної літератури в школі : навчальний посібник. 2-ге вид., випр. та уточн. Тернопіль : Мандрівець, 2009. 280 с.
22. Формування особистості в освітньо-виховному середовищі навчального закладу: проблеми і пошуки: зб. наук. праць / за заг. ред. доц. Мирончук Н.М. Житомир: ФОП «Левковець», 2014. 244 с.

Навчально-методичне видання

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Методичні рекомендації

для здобувачів

другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 014 «Середня освіта»

спеціалізація 014.02 Середня освіта
(мова та зарубіжна література (англійська))

Укладачі : Н. В. Нікоряк, А. В. Сажина

Підписано до друку 26.08.2024. Формат 60x84/16.

Електронне видання.

Умов.-друк. арк. 4,4. Обл.-вид. арк.4,5. Зам. Н-065.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету. 58002,
Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002.